



Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026

Lutowiska, lipiec 2017 roku



SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	2
II. ANALIZA PROBLEMÓW GMINY	5
1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	5
1.1. Zabezpieczenie materialne.....	5
1.2. Schronienie.....	5
1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia	5
1.4. Ochrona zdrowia i życia	5
1.5. Opieka	6
1.6. Rozwój ludzi.....	6
1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek, przyjemności.....	6
1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z Gminą.....	6
1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych	7
2. Problemy w zakresie potencjałów i zasobów gminy	7
2.1. Zasoby techniczne.....	7
2.2. Potencjał i ład przestrzenny.....	8
2.3. Potencjał kulturowy.....	8
2.4. Potencjał ekologiczny	8
2.5. Potencjał ludzki.....	8
3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy	9
3.1. Przedsiębiorczość, rynek pracy, instytucje otoczenia biznesu, polityka gospodarcza i promocja gminy	9
III. CZYNNIKI ROZWOJOWE GMINY.....	10
1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	10
2. Czynniki rozwojowe w zakresie potencjałów i zasobów Gminy	11
3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy	12



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

I. Wprowadzenie

Prace nad strategią były prowadzone przez **Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026**, do którego zostało zaproszonych 85 osób reprezentujących partnerów społeczno-gospodarczych Gminy. Praca była realizowana w ramach 3 sfer tematycznych:

Sfera społeczna	Zaspokojenie potrzeb mieszkańców
Sfera zasobów i potencjałów Gminy	Infrastruktura techniczna, potencjał i ład przestrzenny, potencjał ekologiczny, potencjał ludzki, potencjał kulturowy
Sfera gospodarcza i promocji gminy	Gospodarka i promocja gminy

Dokument strategii rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 został opracowany na podstawie wyników warsztatów diagnostyczno-projektowych, w których uczestniczył zespół w składzie:

Lp.	Imię i nazwisko	Instytucja/funkcja
1.	Ewelina Amarowicz	BdPN
2.	Zofia Baciór-Michalska	Urząd Gminy Lutowiska
3.	Leopold Bekier	BdPN
4.	Izabela Cicha	Przedstawiciel Stowarzyszenia z wsi Chmiel
5.	Jakub Doliwa	Urząd Gminy Lutowiska
6.	Feliks Dudka	Radny RG Lutowiska
7.	Maria Gajewska	Stow. „BRAMA KARPAT”
8.	Ryszard Horodejczuk	OSP Stuposiany
9.	Adriana Janeczko	KURORT Dwernik
10.	Janusz Karnat	Nadleśnictwo Lutowiska
11.	Ryszard Krzeszewski	Chmiel Gospodarstwo Agroturyst.
12.	Lidia Kołomyja	KGW Stuposiany
13.	Marcin Lisowski	Radny Rady Gminy Lutowiska
14.	Aleksander Lubaczewski	PODR Boguchwała
15.	Agnieszka Magda-Pyzocho	Zespół Szkół Lutowiska
16.	Roman Mastyla	Sołtys sołectwa Chmiel
17.	Jan Mazur	Nadleśnictwo Stuposiany
18.	Maciej Mikołajczak	Radny Rady Gminy Lutowiska
19.	Jadwiga Miłoszewicz	„CHATA MAGODA”
20.	Robert Miszczak	Nadleśnictwo Stuposiany
21.	Krzysztof Mróz	Wójt Gminy Lutowiska



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026
Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

22.	Jarosław Nowak	Radny Rady Gminy Lutowiska
23.	Rafał Osiecki	Nadleśnictwo Lutowiska
24.	Marek Ostrowski	Sołtys sołectwa Ustrzyki Górne
25.	Adam Pawlak	„Wilcza Jama” Smolnik
26.	Mirosław Piela	Radny Rady Gminy Lutowiska
27.	Robert Piela	Sołtys sołectwa Zatwarnica
28.	Augustyn Pitak	ZPK Czarna
29.	Marek Pleszka	Klub Sportowy OTRYT
30.	Hubert Pochyła	BdPN
31.	Włodzimierz Podyma	Rada Powiatu Bieszczadzkiego
32.	Małgorzata Prokopiak-Młynarczyk	GOPS Lutowiska
33.	Bogdan Pyzocha	Fundacja Bieszczadzka
34.	Małgorzata Rypyst	Urząd Gminy Lutowiska
35.	Leszek Sirko	Zespół Szkół Lutowiska
36.	Jacek Skórka	Prywatny przedsiębiorca
37.	Elżbieta Słoboda	Organizacja Pozarządowa
38.	Ryszard Sobolewski	Stanica Kresowa Chreptiów
39.	Marek Sokół	GOK Lutowiska
40.	Filip Stachyrak	PZDW Rzeszów
41.	Marcin Stański	Urząd Gminy Lutowiska
42.	Krzysztof Szczurek	Naczelnik GOPR Bieszczady
43.	Mariusz Szpiech	Nadleśnictwo Stuposiany
44.	Weronika Szpiech	Sołtys sołectwa Stuposiany
45.	Józef Szymbara	BSiH PTTK Sanok
46.	Ewa Tkacz	Nadleśnictwo Stuposiany
47.	Bogumiła Wieczorek	Sołtys sołectwa Dwernik
48.	Damian Wiśniewski	Stanica Kresowa Chreptiów
49.	Grzegorz Zubel	Galeria „Stare Kino”

Koordinacja prac ze strony Urzędu Gminy Lutowiska:

1. Małgorzata Rypyst – Kierownik Referatu Działalności Gospodarczej i Planowania



II. Analiza problemów Gminy

1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

1.1. Zabezpieczenie materialne

Pojęcie „zabezpieczenia materialnego” zawiera w sobie m.in. następujące elementy: źródła i poziom dochodów, struktura dochodów, możliwość aktywności zawodowej (możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów), poziom satysfakcji materialnej.

W zakresie zabezpieczenia materialnego zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- niskie dochody dużej części mieszkańców;
- relatywnie duża liczba osób bezrobotnych;
- zatrudnienie w szarej strefie;
- duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- występujący problem ubóstwa.

1.2. Schronienie

Pojęcie schronienia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: mieszkalnictwo, możliwość samodzielnego zamieszkiwania, standard mieszkań, typ budynków mieszkalnych, skala ewentualnej bezdomności.

W zakresie „schronienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- brak mieszkań socjalnych;
- niewystarczająca ilość mieszkań komunalnych;
- niski standard części budynków mieszkalnych - niedostateczny dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociągi).

1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia

Pojęcie bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia zawiera w sobie następujące elementy: zagrożenia przestępczością, zagrożenia spokoju publicznego, zagrożenia związane z ruchem komunikacyjnym, zagrożenia zdarzeniami losowymi.

W zakresie „bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- zagrożenia w ruchu komunikacyjnym ze względu na stan infrastruktury drogowej i ograniczenia w ruchu;
- słabe wyposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (przed wszystkim tabor).

1.4. Ochrona zdrowia i życia

Pojęcie ochrona zdrowia i życia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt, zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne, zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych, udział niepełnosprawnych, dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia, styl życia, skala ewentualnego niedożywienia, dostęp do wysokiej jakości żywności i wody pitnej.

W zakresie „ochrona zdrowia i życia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- problem nadużywania alkoholu;
- przypadki narkomanii i używania narkotyków;
- utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego;
- niepełna oferta rehabilitacji na terenie gminy;
- okresowe braki wody w gospodarstwach domowych z powodu suszy oraz okresowo niska jakość wody w wodociągach;
- brak powszechnej dostępności urządzeń do ratowania ludzi w sytuacjach nagłych (np. ogólnodostępne Defibrylatory AED);
- niskie umiejętności mieszkańców w zakresie udzielania pomocy przedmedycznej;
- brak wczesnego rozpoznawania wad rozwojowych i ogólnego stanu zdrowia dzieci;
- brak wyznaczonych miejsc lądowań dla helikopterów LPR.



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 **Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)**

1.5. Opieka

Pojęcie opieki zawiera w sobie m.in. następujące elementy: opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie.

W zakresie „opieki” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej;
- brak opieki w świetlicy szkolnej w godzinach popołudniowych;
- ograniczony dostęp do wsparcia specjalistycznego dla rodzin i osób w sytuacjach kryzysowych;
- niechęć/opór w przyjmowaniu pomocy przez osoby starsze.

1.6. Rozwój ludzi

Pojęcie rozwoju ludzi zawiera w sobie m.in. następujące elementy: długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

W zakresie „rozwoju ludzi” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- ograniczone możliwości korzystania z oferty regionalnych centrów edukacyjnych, kulturalnych i innych ze względu na peryferyjne położenie gminy i bariery finansowe wielu rodzin;
- ograniczone możliwości uczestniczenia dzieci w zajęciach dodatkowych (np. zajęciach w ramach oferty Gminnego Ośrodka Kultury m.in. ze względu na problemy z dojazdami do Lutowisk;
- niewystarczające wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne;
- ograniczona dostępność ośrodków kształcenia na poziomie średnim i wyższym ze względu na znaczne oddalenie.

1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek, przyjemności

Pojęcie kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, przyjemności zawiera w sobie następujące elementy: ilość czasu wolnego, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość (poziom rekreacji i wypoczynku), poziom biernego uczestnictwa w kulturze, poziom uczestnictwa czynnego w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne.

W zakresie „kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, przyjemności” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- ograniczona oferta uprawiania sportu dla dzieci i młodzieży – m.in. słabe wyposażenie klubu piłkarskiego w Lutowiskach;
- zbyt mała liczba lokalnych liderów obszarze kultury oraz sportu i rekreacji;
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowa.

1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z Gminą

Pojęcie kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą zawiera w sobie m.in. następujące elementy: swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych, stopień integracji społeczności lokalnych, poczucie tożsamości z gminą, stopień zorganizowania społeczności lokalnych, możliwość aktywności pozazawodowej, uczestnictwo w zarządzaniu Gminą, tolerancyjność, ofiarność, lojalność grupowa, wartości moralne, poziom satysfakcji niematerialnej.

W zakresie „kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- niska aktywność mieszkańców w zarządzaniu gminą;
- niedostateczny przepływ informacji od urzędu i władz gminy do mieszkańców;
- zbyt małe zaangażowane części mieszkańców w rozwiązywanie problemów w swoich środowiskach.



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych

Pojęcie swobody i łatwości kontaktów przestrzennych zawiera w sobie następujące elementy: różnorodność, niezawodność i wygoda w nawiązywaniu kontaktów, koszt kontaktów oraz czas zużywany na realizowanie kontaktów.

W zakresie „swobody i łatwości kontaktów przestrzennych” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- utrudnienia w przemieszczaniu się po terenie gminy i poza nią dla osób nie korzystających z samochodów prywatnych;
- marginalizacja cyfrowa niektórych części gminy (brak zasięgu internetu i sieci telefonii komórkowej) – wykluczenie cyfrowe części mieszkańców.

2. Problemy w zakresie potencjałów i zasobów gminy

2.1. Zasoby techniczne

W skład zasobów technicznych w gminie wchodzi budynki i budowle, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, systemy zabezpieczeń przed: powodzią, ogniem i skażeniem oraz systemy eksploatacji i odnowy zasobów technicznych.

W zakresie zasobów technicznych zdiagnozowano następujące problemy:

- brak odpowiedniego zaplecza logistycznego przy boisku w Lutowiskach;
- niski standard obiektu przedszkola;
- brak świetlic wiejskich w niektórych miejscowościach;
- wysoka energochłonność części obiektów komunalnych;
- niezagospodarowane, niszczące budynki (mienie komunalne, Skarb Państwa);
- zły stan techniczny i niska nośność mostów (droga wojewódzka /zwężenia/, pozostałe drogi – powiatowe i gminne);
- zły stan techniczny dróg publicznych;
- niewystarczająca ilość punktów świetlnych przy drogach;
- w dużej części przestarzałe, energochłonne istniejące oświetlenie;
- brak chodników dla pieszych w większości miejscowości;
- brak toalet przy parkingach i miejscach postoju pojazdów oraz miejscach szczególnie uczęszczanych przez turystów;
- brak urządzonych parkingów przy niektórych atrakcjach turystycznych;
- zły stan techniczny i standard urządzenia niektórych parkingów;
- zły stan techniczny niektórych przystanków autobusowych;
- zły stan techniczny niektórych oczyszczalni ścieków - przestarzałe, wyeksploatowane systemy;
- zły stan techniczny części sieci wodociągowych (np. Muczne) – przestarzałe, wyeksploatowane sieci i ujęcia wody;
- niska jakość wody w niektórych sieciach (np. Smolnik);
- wysokie koszty eksploatacji systemów wodociągowych (ubytki, mała liczba odbiorców);
- brak ujęć wody i sieci wodociągowych w części miejscowości gminy;
- brak sieci kanalizacji sanitarnej w części miejscowości gminy;
- słabo rozwinięta infrastruktura zabezpieczenia przeciwpożarowego – m.in. brak odpowiednich punktów poboru wody do celów gaśniczych, słabe, przestarzałe wyposażenie w tabor i inne urządzenia oraz sprzęt lokalnych jednostek OSP;
- zły stan lub brak infrastruktury i bazy lokalowej Policji i placów pogotowia ratunkowego;
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (np. narciarstwo biegowe, trasy rowerowe, szlaki konne itp.).



Strategia Rozwoju Gminy Lutowska do roku 2026 **Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)**

2.2. Potencjał i ład przestrzenny

W ramach potencjału i ładu przestrzennego pod uwagę brana jest dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie potencjału i ładu przestrzennego zdiagnozowano następujące problemy:

- niekorzystny wizerunek architektoniczny i estetyka przestrzeni publicznych w centrach niektórych miejscowości;
- niekontrolowane zalesianie/zarastanie przestrzeni otwartych, w tym punktów widokowych;
- słabe oznakowanie/wizualizacja atrakcji turystycznych;
- brak terenów inwestycyjnych w zasobie gminy;
- postępujące rozproszenie zabudowy;
- brak projektów budowlanych typowych dla obszaru Bieszczadów;
- ograniczenia w zabudowie wynikające z lokalizacji różnych form ochrony przyrody.

2.3. Potencjał kulturowy

Potencjał kulturowy to obiekty zabytkowe, przedmioty kultury materialnej, tradycje, zwyczaje, zdolność do jego zachowania, upowszechniania i udostępniania.

W zakresie potencjału kulturowego zdiagnozowano następujące problemy:

- niszczące zabytki i obiekty historyczne (kapliczki, stare cmentarze, nagrobki, cerkwiska, chałupiska i inne);
- zacieranie śladów osadnictwa przeszłych pokoleń;
- słabo wyeksponowane i zagospodarowane obiekty atrakcyjne turystycznie;
- brak ciągłości kulturowej;
- zanik śladów przeszłych kultur/tradycji;
- brak lokalnych wzorców w zakresie działań kulturotwórczych;
- niewystarczające zabezpieczenie sprzętowe i lokalowe obiektów kultury;
- niewystarczająca oferta zajęć kulturalno-edukacyjnych.

2.4. Potencjał ekologiczny

Potencjał ekologiczny to zasoby naturalne, systemy i urządzenia proekologiczne, a także ekoświadomość.

W ramach potencjału ekologicznego wskazano następujące problemy:

- utrudnienia/bariery inwestycyjne związane z inwestowaniem na obszarach NATURA 2000;
- szkody wyrządzone przez zwierzęta dziko żyjące;
- obniżający się poziom wód gruntowych, brak małej retencji wód;
- niski stopień wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii;
- spalanie śmieci w gospodarstwach domowych;
- niewystarczająca ekoświadomość mieszkańców i turystów odwiedzających gminę.

2.5. Potencjał ludzki

Pojęcie potencjału ludzkiego zawiera przede wszystkim w sobie potencjał demograficzny/biologiczny, także dotyczy kwalifikacji zawodowych.

W ramach pojęcia potencjału ludzkiego zdiagnozowano następujące problemy:

- niekorzystne zjawiska demograficzne: starzejące się społeczeństwo, malejąca liczba mieszkańców;
- niewystarczająca integracja mieszkańców;
- niewystarczająca liczba liderów lokalnych;
- mała znajomość języków obcych.



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy

3.1. Przedsiębiorczość, rynek pracy, instytucje otoczenia biznesu, polityka gospodarcza i promocja gminy

Problemy zgłoszone w zakresie „gospodarki i promocji gminy”:

- niedostatek narzędzi zachęcających inwestorów do lokowania inwestycji na terenie gminy;
- brak spójnej koncepcji promocji gminy;
- niewystarczająca współpraca pomiędzy BPN, Nadleśnictwami i Gminą (Urzędem Gminy, władzami Gminy i mieszkańcami) w zakresie promocji gminy;
- słaba komunikacja pomiędzy mieszkańcami a urzędem i władzami gminy;
- wysokie obciążenia podatkowe dla przedsiębiorców (podatek lokalny).

Kluczowe branże dla rozwoju gospodarczego Gminy Lutowiska

Obecnie kluczowymi branżami są:

- ✓ **gospodarka leśna i przetwórstwo drewna;**
- ✓ **turystyka;**
- ✓ **rolnictwo.**

Gospodarka leśna i przetwórstwo drewna

Problemy:

- utrudnianie prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej przez niektóre organizacje wykorzystujące przepisy o ochronie przyrody;
- zły stan techniczny infrastruktury drogowej;
- niski poziom przetworzenia drewna na terenie gminy (niedostateczny poziom technologii).

Turystyka

Problemy:

- słaba dostępność komunikacyjna (drogi, media, technologie informatyczne);
- niewykorzystany potencjał turystyki przyrodniczej;
- słaba współpraca przedsiębiorców działających w branży turystycznej;
- brak wspólnej/spójnej oferty turystycznej;
- niedostateczne wykorzystanie mediów społecznościowych do promocji turystycznej;
- częściowo zaniedbana i niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna (m.in. do turystyki pieszej, konnej, rowerowej);
- mała podaż wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy;
- niedostateczna liczba ofert i atrakcji całorocznych – sezonowość ruchu turystycznego;
- brak wspólnej dla Gminy, Lasów Państwowych, Bieszczadzkiego Parku Narodowego i przedsiębiorców wizji rozwoju turystyki na terenie gminy.

Rolnictwo

Problemy:

- pogarszająca się sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych;
- szkody rolnicze wyrządzone przez zwierzęta dziko żyjące;
- niska aktywność lokalnych rolników w zakresie wspólnego działania, zrzeszania się.



Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

III. Czynniki rozwojowe gminy

1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none">+ bardzo atrakcyjne położenie geograficzne – unikalna atrakcyjność turystyczna;+ unikalne walory krajobrazowe i przyrodnicze;+ rozwijająca się lokalna branża turystyczna;+ inwestycje w infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową prowadzone przez Gminę, Nadleśnictwa i Bieszczadzki Park Narodowy;+ rozwinięta, stabilna gospodarka leśna – możliwości zatrudnienia;+ aktywna działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;+ rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej;+ dostępne prywatne tereny pod budownictwo mieszkaniowe;+ funkcjonujące jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gminy;+ systematyczna poprawa stanu technicznego dróg gminnych;+ funkcjonowanie Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i jednostek Straży Granicznej na terenie gminy;+ funkcjonujący rewir dzielnicowych w Lutowiskach;+ funkcjonujący Ośrodek Zdrowia w Lutowiskach;+ funkcjonujące przedszkole;+ działalność Gminnego Ośrodka Kultury w zakresie organizacji zajęć dla dzieci, młodzieży i osób starszych;+ organizacja licznych, cyklicznych imprez kulturalnych na terenie gminy;+ dobry stan bazy oświatowej;+ szeroka oferta rekreacyjna (wyznaczone szlaki piesze, narciarskie, konne);+ rozwijająca się turystyka konna;+ istniejąca baza sportowo-rekreacyjna;+ funkcjonujący klub piłkarski w Lutowiskach;+ funkcjonowanie organizacji pozarządowych oferujących różne formy rekreacji i wypoczynku.	<ul style="list-style-type: none">– sezonowość zatrudnienia (turystyka, praca w lesie);– niewielki lokalny rynek pracy;– mała podaż miejsc pracy dla osób wykwalifikowanych;– bierność na rynku pracy części osób bezrobotnych;– brak motywacji do podejmowania pracy, zwłaszcza wśród osób długotrwale bezrobotnych;– niskie uposażenie – zarobki poniżej średniej krajowej;– duże oddalenie od rynków pracy - utrudnienia komunikacyjne w dotarciu do miejsca pracy;– niewielki zasób budynków komunalnych;– wysokie koszty budowy infrastruktury technicznej z powodu rozproszonej zabudowy, niskiej gęstości zaludnienia;– potencjalnie wysokie koszty eksploatacyjne funkcjonowania infrastruktury technicznej w małych miejscowościach itp.;– zwięzienia mostów na głównym szlaku komunikacyjnym w Bieszczady;– niewystarczająca ilość chodników dla pieszych,– ciężki transport drewna na drogach przebiegających przez gminę,– zbyt mało wyznaczonych/oznakowanych przejść dla pieszych w miejscach szczególnie uczęszczanych przez pieszych (oznakowanie poziome);– zjawisko nadużywania alkoholu;– zagrożenia ze strony zwierząt dziko żyjących;– niewystarczający nadzór Policji nad porządkiem publicznym;– mała atrakcyjność terenu dla lekarzy specjalistów,– niska skuteczność zwalczania patologii zachowań społecznych;– ograniczona oferta zajęć dla dzieci w Gminnym Ośrodku Kultury;– peryferyjne położenie gminy;– duże odległości pomiędzy poszczególnymi miejscowościami a centrum gminy;– ogólnie niska zasobność finansowa rodzin;– małe możliwości inwestycyjne ze względu na ograniczenia budżetu gminy;



Strategia Rozwoju Gminy Lutowska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mała liczba społecznych działaczy kultury; – zbyt mała liczba społecznych działaczy, instruktorów sportowych; – pojawiająca się nieufność mieszkańców do działań grupowych, społecznych; – niska gotowość samoorganizowania się mieszkańców w celu rozwiązywania swoich problemów lub osiągnięcia pożądanych celów; – zmniejszająca się liczba połączeń komunikacji publicznej.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ul style="list-style-type: none"> + dostępne środki dotacyjne na uruchamianie i rozwój działalności gospodarczej; + rozwój sektora ekonomii społecznej; + szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Ustrzykach Dolnych (PUP); + dofinansowanie przez PUP aktywizacji zawodowej tj. stażu i prac społecznie użytecznych; + możliwość pozyskania środków na rozwój lub uruchomienie działalności gospodarczej w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zielone Bieszczady”; + możliwość pozyskania środków na różnicowanie działalności gospodarstw rolnych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zielone Bieszczady”; + wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez PFRON; + dopłaty bezpośrednie (ze środków UE) do gospodarstw rolnych; + atrakcje turystyczne w najbliższym otoczeniu; + wzrastający popyt na krajowe usługi turystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenia rozwojowe wynikające z lokalizacji na terenie gminy różnych form ochrony przyrody; – demotywacyjne uregulowania prawne dotyczące pomocy społecznej; – skomplikowane procedury formalno-prawne przygotowywania i realizacji inwestycji budowlanych (np. pozwolenia na budowę, nadzór, geodezja); – wysokie koszty budowy instalacji do wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – niedostateczna informacja na temat istniejących kredytów i dotacji na inwestycje proekologiczne; – wysokie obciążenia podatkowe przedsiębiorców; – wysokie koszty pracy; – małe wykorzystanie potencjału wzrostu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT); – silna konkurencja dla lokalnych przedsiębiorców ze strony firm zlokalizowanych w Warszawie i w pobliżu; – zbyt mała różnica między wynagrodzeniem minimalnym a zasiłkiem dla bezrobotnych powodująca małe zainteresowanie podejmowaniem pracy; – odchodzenie wysoko wykwalifikowanych pracowników do większych ośrodków gospodarczych; – system szkolnictwa zawodowego niespełniający oczekiwań absolwentów i pracodawców; – ograniczone rynki zbytu; – niska opłacalność produkcji rolnej; – bardzo ograniczona dostępność środków pomocowych na rozwój; – niedostateczna pomoc państwa w tworzeniu miejsc pracy; – brak publicznej płaszczyzny kontaktów, konsultacji i współdziałania przedsiębiorców z otoczeniem biznesu i z sektorem publicznym oraz organizacjami pozarządowymi.

2. Czynniki rozwojowe w zakresie potencjałów i zasobów gminy

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze zasobów i potencjałów gminy.



Strategia Rozwoju Gminy Lutowska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none">+ dobry stan techniczny obiektów oświatowych;+ możliwość adaptacji części niewykorzystanych obiektów komunalnych na cele społeczne;+ istnienie wolnych terenów pod zabudowę (własność prywatna);+ pozostałości architektury pierwszych po II wojnie światowej osad (np. Nasiczne);+ dobrze funkcjonujące jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej;+ funkcjonująca sieć wodno-kanalizacyjna w części miejscowości;+ istnienie zasobów surowców naturalnych (drewno, kamień itd.);+ różnorodność gatunkowa i obfitość fauny i flory;+ bardzo duża powierzchnia lasów;+ czyste środowisko naturalne;+ funkcjonujące placówki naukowe Bieszczadzkiego Parku Narodowego (BdPN);+ lokalizacja BdPN na terenie gminy;+ inwestycje w infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową prowadzone przez Gminę, Nadleśnictwa i Bieszczadzki Park Narodowy;+ rozwinięta gospodarka leśna – możliwości zatrudnienia;+ systematyczna poprawa stanu technicznego dróg gminnych;+ istniejąca baza sportowo-rekreacyjna;+ aktywna działalność lokalnych organizacji pozarządowych;+ bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.	<ul style="list-style-type: none">– małe możliwości inwestycyjne ze względu na ograniczenia budżetu gminy;– wysokie koszty zimowego utrzymania dróg;– niskie wykorzystanie alternatywnych źródeł energii;– architektura zabudowań niedostosowana do walorów krajobrazowych i tych wynikających z dziedzictwa kulturowego;– braki w zasięgu sieci telefonii komórkowej;– ograniczenia w zakresie lokowania inwestycji (w tym indywidualnych budynków mieszkalnych) wynikające z lokalizacji różnorodnych, prawnych form ochrony przyrody (m.in. Natura 2000);– niewielki lokalny rynek pracy;– niewielki zasób wolnych budynków komunalnych;– wysokie koszty budowy infrastruktury technicznej z powodu rozproszonej zabudowy, niskiej gęstości zaludnienia, dużych odległości;– potencjalnie wysokie koszty eksploatacyjne funkcjonowania infrastruktury technicznej w małych miejscowościach itp.;– zwiężenia mostów na głównych ciągach komunikacyjnych w Bieszczady,– niewystarczająca ilość chodników dla pieszych;– ciężki transport drewna na drogach przebiegających przez gminę;– zbyt mało wyznaczonych/oznakowanych przejść dla pieszych w miejscach szczególnie uczęszczanych przez pieszych (oznakowanie poziome);– zagrożenia ze strony zwierząt dziko żyjących;– ogólnie niska zasobność finansowa rodzin.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ul style="list-style-type: none">+ dostępne i planowane środki dotacyjne na uruchamianie i rozwój działalności gospodarczej;+ dostępne i planowane środki dotacyjne na rozwój infrastruktury;+ dostępne kredyty hipoteczne na budowę lub zakup mieszkań;+ rozwój sektora ekonomii społecznej;+ szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy (PUP);+ dofinansowanie przez PUP aktywizacji zawodowej tj. staży i prac społ. użytecznych;+ organizowanie giełd pracy;+ wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez PFRON;	<ul style="list-style-type: none">– konkurencja innych gmin i regionów w pozyskiwaniu dotacji na rozwój;– kosztowne i skomplikowane procedury formalno-prawne przygotowywania i realizacji inwestycji budowlanych (np. pozwolenia na budowę, nadzór, geodezja);– sztywna interpretacja przepisów dotycząca zagospodarowania przestrzennego – ograniczenia;– niekorzystne (bardzo restrykcyjne) prawo budowlane w zakresie odbioru obiektów budowlanych służących działalności gospodarczej;– zwiększanie ilości zadań zleconych gminom bez odpowiedniego wsparcia finansowego;– skomplikowane procedury uzyskania dotacji zewnętrznych na poprawę stanu technicznego



Strategia Rozwoju Gminy Lutowska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

<ul style="list-style-type: none"> + wzrost akceptacji społecznej dla działań zrównoważonego rozwoju; + istniejące różne programy dotacyjne aktywizujące organizacje pozarządowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zasobów komunalnych; – rosnące koszty budowy, remontów, modernizacji i utrzymania infrastruktury; – wysokie koszty budowy instalacji do wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – trudne uwarunkowania uruchamiania i prowadzenia działalności organizacji pozarządowych.
---	---

3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze gospodarki i promocji Gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> + wyjątkowe walory turystyczne; + utrzymujący się atrakcyjny wizerunek Bieszczadów jako miejsca rekreacji i wypoczynku; + bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne; + możliwość uprawiania różnych form turystyki zarówno popularnej, jak i kwalifikowanej; + atrakcyjne położenie geograficzne; + wytyczone trasy do narciarstwa biegowego; + rozwijająca się baza turystyczna (gastronomia, baza noclegowa); + potencjał do dalszego rozwoju rękodziela i rzemiosła artystycznego; + istniejący potencjał ludzki o unikalnych uzdolnieniach np. artystycznych; + duża liczba turystów w sezonie; + rozwinięta sieć placówek handlu spożywczego; + brak uciążliwych zakładów wytwórczych; + dobre warunki do prowadzenia produkcji zwierzęcej, w tym chowu i hodowli bydła, owiec oraz hodowli koni; + duża powierzchnia użytków zielonych; + bardzo wysoka lesistość gminy; + gospodarka leśna prowadzona przez specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszająca się liczba połączeń komunikacji publicznej; – peryferyjne położenie; – niska jakość infrastruktury drogowej; – mała liczba mieszkańców; – oddalenie od centrów usług administracyjnych i biznesowych; – ograniczenia w dostępie do usług operatorów telefonii komórkowej; – brak współpracy pomiędzy rolnikami; – brak współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami; – brak, albo bardzo ograniczona trójsektorowa współpraca różnych podmiotów (Gmina, BdPN, Lasy Państwowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe) w zakresie rozwoju turystyki na terenie gminy; – zbyt wąska oferta turystyczna ograniczająca długość sezonu turystycznego; – słaba promocja oferty turystycznej, zwłaszcza tej poza wysokim sezonem turystycznym; – ograniczenia w zakresie lokowania inwestycji (w tym indywidualnych budynków mieszkalnych) wynikające z lokalizacji różnorodnych, prawnych form ochrony przyrody (m.in. Natura 2000).
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
<ul style="list-style-type: none"> + dostępne środki dotacyjne na uruchamianie i rozwój działalności gospodarczej; + rozwój sektora ekonomii społecznej; + szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy (PUP); + dofinansowanie przez PUP aktywizacji zawodowej tj. stażu i prac społ. użytecznych; 	<ul style="list-style-type: none"> – skomplikowane procedury formalno-prawne przygotowywania i realizacji inwestycji budowlanych (np. pozwolenia na budowę, nadzór, geodezja); – wysokie koszty budowy instalacji do wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – niedostateczna informacja na temat istniejących kredytów i dotacji na inwestycje proekologiczne;



Strategia Rozwoju Gminy Lutowska do roku 2026 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (jakościowa)

<ul style="list-style-type: none">+ możliwość pozyskania środków na rozwój lub uruchomienie działalności gospodarczej w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zielone Bieszczady”;+ wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez PFRON;+ dopłaty bezpośrednie (ze środków UE) do gospodarstw rolnych;+ wzrastający popyt na usługi turystyczne (w tym usługi agroturystyczne).	<ul style="list-style-type: none">– wysokie obciążenia podatkowe przedsiębiorców;– wysokie koszty pracy;– sposób przeprowadzania przetargów (zawierania kontraktów) zorientowany na duże przedsiębiorstwa;– silna konkurencja dla lokalnych przedsiębiorców ze strony firm zlokalizowanych w Warszawie i w innych silnych ośrodkach gospodarczych;– zbyt mała różnica między wynagrodzeniem minimalnym a zasiłkiem dla bezrobotnych powodująca małe zainteresowanie podejmowaniem pracy;– odchodzenie wysoko wykwalifikowanych pracowników do większych ośrodków gospodarczych;– system szkolnictwa zawodowego niespełniający oczekiwań absolwentów i pracodawców;– ograniczone i oddalone rynki zbytu dla lokalnej produkcji;– niska opłacalność produkcji rolnej;– ograniczona dostępność środków pomocowych na rozwój;– niedostateczna pomoc państwa w tworzeniu miejsc pracy;– brak publicznej płaszczyzny kontaktów, konsultacji i współdziałania przedsiębiorców z otoczeniem biznesu i z sektorem publicznym oraz organizacjami pozarządowymi.
---	--